

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 113

Temmuz 2023

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Noter Komedişi	3
Hukuk Yanımızda Mı Karşımızda Mı?	6
Şiir.....	8
Bir Gezi yazısı: Amasra	9
Dalış	12
Geleceğin Cihazlarına Erişilebilir Bir Bakış.....	18
“Danış” Hizmetine İlişkin Kullanıcı Deneyimleri	20
Seramik Sanatçısı Özge Gül İle Röportaj	24
Kubo ve Sihirli Telleri ve Dahası	31

Editörden

Yine biz geldik. Sıcakların bunalttığı temmuz günlerinde meltem esintisi vermeye geldik. Çok farklı konulardan bahsederek sizlere yelpaze ferahlığı vermeyi ümit ediyoruz.

Sevgi Mart Göcen sahnesi noterlik bürosu olan bir tiyatro oyunu yazmış bu ay bize. Hayır hayır, kurgu değil, gerçek bir olay. Kaçırmayın ve hemen yazıya bir göz atın. Laf aramızda yazarın armağanını biz çok merak ettik. Sizde mi?

Hayatı düzenleyen kurallar bütünüdür, diye tanımlanabilir en kaba ifadesiyle hukuk. Peki yeti farkı olan insanlar düzenlemeler yapılırken nerede tutuluyor? Engin Yılmaz yaşadıklarından hareketle bu konuyu irdelemiş ve bakın neler demiş?

Değişik miyiz? Kimler değişik olanlar? Dahası dışarıdan bakınca ilham perisine mi benziyoruz? Nereden mi çıktı şimdi bu ve niye? Detaylar konuk yazarımız Ecrinnur Aytekin'in yazısında.

Malum yaz ayları, izin zamanları. İzne çıkınca tatile gitmek, farklı yerler görmek istiyor insan. Planlarınız arasında Amasra varsa ki mutlaka olsun, muhteşem anlatımıyla İlgin Aydınoğlu deneyimlerini okumadan yola çıkmayın.

Yeti farkı olanlara yapılan ayrımcılığın coğrafyası yok biliyorsunuz. Kültürü farklı, dili farklı olsa da yaklaşım çoğunlukla aynı bizler olunca söz konusu olan. Böyle bir yaşam deneyimini konu etmiş Ali Çolak bu ay çevirisinde. Okurken duygularınız kabarmak ve umudunuz büyüyecek iddia ediyoruz.

Teknoloji baş döndürücü bir hızla değişiyor ve gelişiyor. Peki ya erişilebilirlik? Sarper Arıkan köşesinde geleceğin cihazlarını ve erişilebilirliklerini mercek altına almış.

Tüm çabalarımıza karşın hayatımızın pek çok alanı henüz erişilebilir değil ne yazık ki. Bu alanda büyük bir açığı kapatan bir hizmet Danış. Kullanıcıların deneyimlerini paylaşımları ise uygulamanın daha çok gelişmesi için elzem. Canan Çam Yücel yeni sayıda daha önce Danış geliştiricileri ile yaptığı röportajı pekiştiriyor. Bu sefer kullanıcı cephesinden konuyu ele alıyor.

Körden seramik sanatçısı olur mu? Elbette olur. Bu yola baş koyan isimlerden sadece biri Özge Gül. Yolculuğunu ve merak edilen her şeyi Burak Sarı sordu, Özge Gül yanıtladı.

Filmleri betimlemeleri üzerinden değerlendiren yazarımız Gülcan Altun bu ay da misyonunu bırakmamış. Aynı zamanda filmde bazı ifadeler kafasını karıştırmış. Ayrıntıları dergimiz sayfalarında bulacaksınız.

Kirlenmemiş denizleriniz, apartman harçlarında tüketilmemiş kumsallarınız, zararlı ışıklara gark edilmemiş güneşleriniz ve yangınlara teslim etmediğiniz ormanlarınız olsun. Bu arada tüm bunların tadını çıkardığınız zamanlarda EEEH Dergi sayfaları cihazlarınızda hep açık olsun.

Noter Komedi

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

Aşağıda okuyacaklarınız bir hayal ürünü olmayıp tamamen gerçektir.

Bir kör ile kardeşi, ülkemizin güzide şehirlerinden birisindeki bir noter bürosuna giderler. Amaçları, köre ait olan arabayı kardeşine devretmektir. Sıra numarası alırlar ve bekleyiş başlar. Sıraları gelince, kâtibin yanına giderler. Elbette kâtip önce şahit dayatmasında bulunur. Ancak kör asla şahitle işlem yapmayacağını, Noterlik Kanunu gereği kendisi istemediği sürece şahit dayatamayacaklarını anlatır. Kâtip, durumdan şaşkın ve çok da bir şey anlamadan soluğu başkâtibin yanında alır. Elbette bizim kör ve kardeşi de peşindedir. Başkâtip, noteri arar ve işlemin şahitsiz yapılacağına dair talimatını alır. Bizim ekip, kâtibin masasına döner. Kâtip boş bir kâğıtla kalemi körün önüne koyar ve “Ben falanca T.C. kimlik numaralı falan filan plaka fişman motor şase nolu aracımı, falanca T.C. kimlik numaralı filan kişiye kendi rızamla satıyorum” yazmasını ister. Şahitsiz işlem yapmanın tek koşulu budur.

Kör birey ve kardeşi ufak bir şok yaşarlar. Sonra, bu yazının Latin Alfabetiyle yazılmasının mümkün olmadığını, çok isterlerse körler tarafından kullanılan ve dünyaca kabul edilen Braille Alfabeti ile yazılabileceğini kâtime anlatmaya çalışırlar. Kâtip o alfabeti bilmediğini, nasıl okuyacaklarını anlamadığını söyler ve bu kez ekip noterin odasına hareketlenir.

Noterin odasına girilir ve kâtip: “Noter Hanım, bu kişi sizin istediğiniz metni ya Latince yazacakmış ya da Kiril Alfabetiyle yazacakmış. Normal yazıyı bilmiyormuş. Latince ya da Kiril Alfabeti olur mu?” şeklinde, muhtemelen bir noter bürosunda duyabileceğiniz en anlamsız soruyu, noterin masasına doğru fırlatır.

Kör ve kardeşi, olayın geldiği noktada gülmek için dudaklarını ısırarak ve şoka giren notere, aslında ne demek istediklerini, nasıl anlatacaklarını düşünerek sorunun etkisinin azalmasını beklerler. Sonra kör, istedikleri metni yazabileceğini ancak bunu kendi kullandığı

alfabe olan Braille Alfabetisiyle yapabileceğini, istiyorlarsa hemen yapacağını dilinin döndüğünce anlatmaya çalışır. Noterden “Peki siz avukatmışsınız. Latinceyi nerede öğrendiniz?” sorusu gelince, yaklaşık beş dakikalık çabasının havaya uçtuğunu anlar. Hafiften sinirlenmeye başlayarak Latince bilmediğini söyler. İkinci soru çok daha şaşırtıcıdır. “Avukat Hanım, fakülteyi hangi ülkede okudunuz? Nereden mezunsunuz?” Sinirlerine hakim olmaya çalışarak ve iletişim engellerini kaldırabileceği umuduyla; “Türkiye’de okudum. Selçuk Üniversitesi’nden mezunum” açıklamasını yapar. Ancak asıl muhteşem sorunun son soru olduğundan habersizdir. Noter, sesini yükseltip öfkesini de belli ederek “Peki bizi neden kandırıyorsunuz? Kiril Alfabetisini nerede öğrendiniz?” bombasını patlatır. Muhtemelen bir kamera şakasının içinde olduğunu, birazdan “Şaka!” diye bağırarak kahkahalar atan insanların ortaya çıkacağını düşünen ama bir yandan da hiçbir şey anlatamamış olmanın çıldırtıcılığını yaşayan kör, gelinen noktada neyi nereden anlatmaya başlayacağı çaresizliği ile beyindeki düşünceleri hakaret boyutundan çıkarıp insani boyuta sokmaya çalışırken kardeşi devreye girer. “Bakın Noter Hanım, ablam kör ve körlerin kullandığı Braille Alfabetisi ile yazı yazabiliyor. İsterseniz bilgisayarda da yazabilir. Ancak siz el yazısı istediğiniz için biz de Braille Alfabetisi ile yazmayı teklif ettik. Kiril ve Latince’ye nereden geldiğimizi gerçekten anlamadım” şeklinde, daha insani, daha başı derde sokmayacak ifadelerle durumu anlatır. Noter, Braille Alfabetisinin varlığından ilk kez haberdar olmuştur. Ancak istediği metin yazılmadığı için halen şahitsiz işlemi kabul etmemektedir.

Kör, yapılan işlemin çıktısı alındıktan sonra telefonundaki uygulamayla metni okuyabileceğini ve böylece altına imza atacağı belgede ne yazdığını öğrenebileceğini anlatır. Bu kez noterden, “Peki o belgeyi ben de görüp okuyabilecek miyim?” şeklinde akıllara durgunluk verecek bir soru daha gelince, kör bireydeki tüm kontrol mekanizmaları kaybolur ve “Okuma yazmanız varsa ve iddia ettiğiniz gibi görebiliyorsanız, siz de kâtibinizin hazırladığı metni okuyabilirsiniz” şeklinde tüm noter bürosunda bulunanların duyacağı bir açıklamada bulunur.

Noter odasından çıkılır ve kâtle birlikte masaya geçilerek işlemler tamamlanır. Belgeler alınarak noterin odasına geri dönlür. Kör telefonunu çıkarır, noter hızla masasından kalkarak ekibin yanına gelir ve telefonu inceler. Telefonun klasik bir iPhone olduğunu anlayınca, geri verir ve uygulamanın açılmasını bekler. Seeing AI uygulaması açılır, telefon belgenin üstüne tutulur ve tüm belge okunduktan sonra imzalar atılarak noter bürosundan koşarak uzaklaşılır.

Bu olaydan sonra, en azından o gün için o noter bürosunda sağlıklı işlem yapılabilmiş midir, emin değilim.

Peki, bu yazıdaki kr birey kim? Cevabı doğru tahmin edenlere önümüzdeki ay bir yazı daha armağan edeceğim.

Hukuk Yanımızda Mı Karşımızda Mı?

Engin Yılmaz

engin_yilmaz@yahoo.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

Bankada basit bir işlem yapmak isterken duyduğunuz bir ses, “İki tanışınız olmadan işleminizi yapamayız.” Noterde bir vekalet sırası, “Ama siz imza atamazsınız” diyen bir sözde yetkili. Uçaktan hızla inip toplantıya yetişme telaşı, “Daha sizi almaya gelmediler, oturun lütfen” diyen bir kabin görevlisi. Sınavı kazanıp hayalindeki işe girme heyecanı. İşini yapmaya engeli yoktur raporu vermeyen bir doktor heyeti.

Farkında mısınız? Ne çok yerde, ne çok sıradan olayda buluyor bizi ayrımcılık. İşin kötüsü tüm bunlar sözde bizi korumak, himaye etmek adına çıkarılan yasa, yönetmelik, genelgelere yani hukuka dayandırılıyor. Karşı çıkma hakkınız yok çünkü her bir muamele ardında yasal bir gerekçe var. Metrolardaki kılavuz izler bile yalnızca asansöre ve yürümeyen merdivenlere götürüyor sizi mesela. Çünkü yürüyen merdiven, bir taşıtmış ve güvenlik riskini alamazmış işletmeler. Kim bilir hangi kurumun, hangi yönetmeliğine dayanıyor.

Tur rehberi bile sizinle bir doğa yürüyüşüne çıkmayı reddedebiliyor örneğin. Görünen amaç, sizi korumak; asıl gaye, başına dert almamak. Ama yine “Bir yasal yola başvursanız kesin haklı bulunursunuz” demesi güç.

Son örneği bu aralar gpt4 destekli yapay zeka betimleme testlerinde yaşıyoruz. Belki bu yazı yayınlandığında sorun çözümlenmiş olur ama neyle mücadele ettiğimizi anlayabilmek adına anlatıyorum mevzuu. Open Ai firması Be My Eyes uygulama geliştiricilerine geliyor ve görüntü betimlemeye ilişkin geliştirmelerini test etmek için işbirliği yapmaya başlıyorlar. Bir beta grubu oluşuyor. Aralarında ben de varım. İlk sonuçlar olağanüstü heyecan verici. Yapay zekanın hayatımızı ne kadar kolaylaştırabileceğinin örneklerini yaşamaya başlıyoruz. Ama bu aralar bir şey oluyor. Yine devreye hukuk giriyor. İnsan yüzlerinin kullanılması yasal sorun yaratıyormuş. Bu bize ne olarak mı dönüyor? İçinde insan yüzü bulunan tüm fotoları gönderdiğiniz an karşınıza bir hata mesajı çıkıyor. “İçinde insan olan görseller

desteklenmemektedir.” Bunların betimleme sorunu olduğu için gelmiyor mesaj. Tamamen hukuki bir yorumlama ve sorumluluk almama üzerinden yine bir kısıt.

Kör olmayanların fotoları görmesinde sorun yok, bizim için betimlenirken güvenlik ihlali oluyor. Ne büyük bir buluş. Dediğim gibi halen beta sürecinde olan, belki de çoktan çözümlenecek bir sıkıntı ama kafalar aynı. İş başvurusunda, hastane sırasında, uçak koltuğunda, bir biçimde karşınıza çıkarılan bir madde hayatınızı içinden çıkılmaz şekilde etkiliyor.

Sorun şu: Hukuku yapanlar arasında bizler yokuz. Kendine “sağlam” diyenler var. Haliyle onların çıkardıkları yasa ve yönetmeliklerde de bizler yokuz. Mecburen adımız geçtiğinde de “bağımlı, yetersiz, cinsiyetsiz” algılarını aşamayan maddelerle temsil ediyoruz. Bize biçilen yegane rol; yardım edilmesi, bakımının yapılması, korunması, kolanması gereken bozuk insanımsı varlık olmak. Birey zaten değiliz. O yüzden refakatçi, tanık, vasi kelimeleriyle sıkça anılıyor adımız. Bizden beklenti, itaatkar uysallar olarak bize uzatılan eli tutmak, rıza göstermek, minnet etmek, nankörlükten uzak durmak. Aksi durumlar bir çıkıntı olmamıza neden oluyor.

Tüm bunlar beni yazının başlığına getiriyor. Evet, ben kendini “sağlam” diye niteleyenlerin yazdıkları hukuku yanımızda görmüyorum. Bizi daha da öteki, daha da aciz, daha da bağımlı yapan düzeni yeniden üretmenin önüne geçemiyor; tersine o düzeni sağlamlaştırıyor. Toptan bir paradigma değışikliğı olmadan hayatımızda hukuk, üzgünüm ki mücadelemize sürekli çelme takan bir unsur olmaya devam edecek. Bu paradigma da bizim için biz olmadan çıkan kanunlar değil, bizimle biz tarafından yapılan hukukla mümkün.

Şiir

Ecrinnur Aytekin

ecrinnuraytekin50@gmail.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

Şiir okumayı severim aslında. Ama ne zaman şiir okuyacak olsam, yanıldım. Şiir okumamı güzel okuyabildiğimi düşündükleri için değil, kör olduğum için istediler. Amaçları, diğerlerine “Bu kör olmasına rağmen yapıyorsa siz daha iyisini yaparsınız.” düşüncesini aşlamaktı.

Kör olmam beni asla rahatsız etmiyor. Bunu birçok kez dile getirsem de körlüğümün beni rahatsız ettiğini düşünenler oldu. Oldum olası şiir okumak vb. aktiviteleri yapmamın körlüğümle alakasını çözememişimdir. Körlüğümün bu gibi aktiviteleri yapmamda bir etkisi olduğunu da düşünmüyorum. Amaçları beni ilham nesnesi olarak değerlendirmek oldu. Bunun bir örneği geçenlerde başıma geldi.

Derste öğretmenimiz “Okulumuzda düzenlenecek bir programda şiir okur musun Ecrin?” diye sordu. “Yazılılar da yaklaştı. Çalışamayabilirim öğretmenim” dedim. Çok ısrar etti, kabul ettim. Onu kırmak istememiştım. Bana güvendiğini düşünüyor, güzel şiir okuyabileceğimi düşündüğü için bunu istediğini sanıyordum. üç gün sonra tesadüfen karşılaştığımız, dersime girmeyen bir öğretmen “Senin gibi değişik birinin şiir okumasının diğer öğrencileri cesaretlendireceğini düşündük” gibi birçok şey söyledi. Cümlelerinden anladığım, öğretmenim şiir okumamı, bunu güzel ve olması gerektiği gibi yapabileceğimi düşündüğü ya da bana güvendiği için değil, şiir okumamın diğer öğrencileri cesaretlendireceği vb. düşünceleri olduğu için istemiş. Düşündüm, körlüğüm beni değişik kılar mı? “Değişik” kelimesinin bir insan için kullanılması ne kadar doğru? Değişik olduğum kanısına nasıl varabildi?

Eminim, bu yazıyı okuyan birçok kişi buna benzer birçok olay yaşamıştır. Tüm kişiliğimizle beraber insan olduğumuz için değer gördüğümüz; eşit, erişilebilir, engelsiz bir hayat dileğiyle...

Bir Gezi yazısı: Amasra

İlgin Aydınoglu

ilginayd85@gmail.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

9-11 Haziran tarihleri arasında uzun zamandır gitmek istediğimiz Amasra'daydık eşim Fatoş'la. Amasra, Batı Karadeniz'in ufak bir sahil kasabası. Tarihi çok eskilere dayanıyor aslında. İnternette yaptığım kısa bir araştırmaya göre Amasra'nın tarihi milattan önceye kadar dayanıyor. Amasra, İyonlardan Bizans'a, Cenevizlilerden Osmanlı'ya kadar birçok medeniyeti görmüş. Nüfusu 2020 yılında yaklaşık 6000 olan Amasra, daha çok orman ve koylarıyla dikkat çekiyor.

Biz, merkezdeki öğretmenevinde konakladık. Burada yer bulmak çok zor. Rezervasyon için çok önceden harekete geçmeniz gerekiyor. Otellerin fiyatları ise ne aradığınıza göre değişiyor. Benim baktığım otelin fiyatları gecelik 1000 lira civarındaydı. Oteller için yine erken davranmanız gerekiyor.

Amasra özellikle Haziran-Ekim ayları arasında popüler bir kasaba. Biz İstanbul'dan otobüsle geldik. Yaklaşık dokuz saat sürüyor yol. Sefer sayısı da çok fazla değil. Dolayısıyla Amasra planınız varsa hem ulaşım hem de konaklamayı çok önceden planlamanız gerekiyor.

İstanbul'dan Amasra'ya gelince cennete gelmiş gibi hissettik kendimizi. Temiz hava, kibar ve az insan ve diğer güzellikler...

Güzel bir kahvaltıdan sonra tekne gezisine çıktık. Tekne gezisi kesinlikle kaçırılmaması gereken bir etkinlik. Yaklaşık 25 kişilik bir tekne ile 45 dakikalık bir yolculuğa çıkıyorsunuz. Amasra açıklarını, dağları, Tavşan Adası'nı, koyları içeren bu keyifli turda bizimle beraber öğretmenleri tarafından getirilen yaklaşık 15 ilkokul çağındaki çocuk da eşlik etti. Böyle olunca ekstra keyifli oldu yolculuk.

Tekneye giriş körler için tehlikeli, tekerlekli sandalye kullananlar için imkansız. Ama bu erişilemezliğe rağmen belediye, engelli bireylerden tur için ücret almıyor. Tekne turu boyunca

herhangi bir anlatım yok. Biz akıllı telefonumuzdaki Danış uygulamasıyla profesyonel betimleme desteği aldık. Bu sayede tur bizim için erişilebilir hale geldi.

Turdan sonra Çekiciler Çarşısı'nı gezdik. Burası aklınıza gelebilecek birçok şeyin ahşabının yapılarak satıldığı bir açık çarşı. Sıkılmadan saatlerce vakit geçirebiliyorsunuz. Fiyatlar uygun sayılır. Buradan alışveriş yapacaksanız yanınızda nakit para bulundurmaya dikkat edin.

Sonra deniz kenarında taptaze balık ve mezelerle bir akşam yemeği...

Amasra'da gece yürümek de çok kolay ve güvenli. Az araba var ve yayalara çok saygılılar. Üç gün boyunca tek bir korna sesi bile duymadık.

Ertesi gün Amasra'nın Boztepe mevkiinde yer alan "Ağlayan Ağaç" diye belirtilen yere gittik. Bu ağaç, Mayıs ve Haziran aylarında denizden gelen rüzgar sonucunda yapraklarının nemlenmesi ve bu nemin gövdesinden akması durumundan dolayı bu şekilde isimlendirilmiş. Biz gittiğimizde kuruydu. Bence bu yerin esas özelliği tepedeki çay bahçesi. Muhteşem manzaraya karşı çay ve limonata yudumlamak oldukça keyifli. Oturdukça oturmak istiyorsunuz. Ancak yoğun tur kabilelerinden dolayı buraya sabah erken gelmenizi öneririz. Bu şekilde daha keyif alacaksınız. Öğlen saatlerinden sonra gelen tur kalabalığı keyfinizi azaltabilir.

Boztepe'ye çıkarken Kemere Köprüsü'nden geçiyorsunuz. Bu köprü de tarihi bir yapı. Üzerinde bol bol fotoğraf çektirebilirsiniz manzaraya karşı. Kemere Köprüsü'nden Boztepe'ye tırmanırken yanından geçtiğimiz, denizi ve ağaçları ayakları altında olan ev ve yalılarda da gözümüz kalmadı değil!

Amasra'nın diğer çarşısını da kolayca gezebilirsiniz. Burada butikler, restoranlar, deniz kenarındaki park ve çay bahçeleri vakit geçirmek için birebir.

Amasra'nın tam merkezinde ise, buralı olan ve geçtiğimiz yıllarda hayatını kaybeden şarkıcı Barış Akarsu'nun adının verildiği ve heykelinin de olduğu Barış Akarsu Kültür Parkı var. Bu, büyük bir park ve denize sıfır banklar var. Sokak müzisyenleri size hoş ezgiler sunuyor.

Amasra'nın yolları genellikle Arnavut kaldırımı. Bastonla tarama yapmak kolay değil bu yüzden. Ve baston ucunuz da kolay yıpranabilir. Ayrıca bu yollarda ve kaldırımlarda yürümek tekerlekli sandalyeler için zorlayıcı olabilir.

Biz gitmedik ama Amasra'nın birçok koyu da var. Çakraz, İnkumu, Karasu bunların en bilinen ve iyileri. Amasra merkezden buralara dolmuşlar kalkıyormuş.

Son olarak yemek mekan tavsiyelerimi yazayım:

Kahvaltı için terminale yakın olan Türkan Abla'nın Yeri'ni, akşam balık için Canlı Balık Mustafa Amca'yı kesinlikle öneriyoruz. Buradaki fiyatlar İstanbul'la kıyaslanınca gayet makul. İnternette daha birçok yemek mekanına ulaşabilirsiniz. Benim araştırmamda da bu mekanları görmüştüm ve bu yüzden tercih ettik. İyi ki de etmişiz.

Fatoş'la uzun bir yolculuğun ardından, gece İstanbul'a dönüp de otogarda taksi bulamayınca Amasra'nın kıymetini ve güzelliğini bir kere daha hatırlayarak içimizi çektik.

Yeni gezi yazılarında görüşmek üzere.

Dalış

Yazan: Terri Uttermohlen

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

Uzun zamandır kurduğu denizde dalma hayalini gerçekleştirmeyi düşünürken, Terri Uttermohlen'un korktuğu şey körlüğü değildi. Onu endişelendiren, kendisiyle çalışmaya istekli bir eğitmen bulup bulamayacağıydı. İşte macerasının keyifli öyküsü:

Fransız okyanus bilimci ve dalış tüpünün mucidi Jacques Cousteau her zaman kahramanım olmuştur. Çocukken kendisini televizyonda izleyerek ben de manen dalış yapardım. Kamerasının bana gösterdiği balıklar ve diğer deniz canlıları beni büyüledi.

Ayrıca genç Fransız dalgıçların dalgıç kıyafetleri, maskeleri, paletleri ve tanklarıyla denize geri geri düşüşlerini hayranlıkla izlerdim. Hayatta kalmak için havaya bağımlı olan bizlerin yaşadığı dünyaya bu kadar yakın ama bir o kadar da farklı başka bir dünyaya girebilmek bana sihir gibi geliyordu.

Bu sebeple, gecikmiş balayım için Karayipler'deki küçük bir adaya yaptığım seyahatte dalış yapmayı denemek istemem sizi şaşırtmayacaktır. Kocam Jim ve ben bu geziyi aylarca planladık. Her ikimiz de daha önce birkaç kez ülke dışına seyahat etmiş olsak da bu sadece ikimizin çıkacağı ilk seyahat olacaktı. Jim ve ben körüz, bu durum bizi nasıl karşılanacağımız ve seyahatimizde özgürlüğü ve keyfi en üst düzeye çıkarmak için hangi teknikleri kullanacağımız konusunda bazı alışılmadık spekülasyonlara yönlendirdi.

Birçok internet araştırması, planlama, alışveriş ve istişareden sonra Madison, Wisconsin Havaalanı'ndan havalanırken hala aklımızda birçok soru vardı: Fransızcamız seyahat esnasında bize yardımcı olmak için yeterli olacak mıydı? Suya ilk girdiğimizde bastonlarımızı taşımalı mıydık? Planladığımız tüm alışveriş ve yemekler için yeterli paramız var mıydı? Dalış mağazaları, kör bir insanın denize dalmak istemesi fikrinden korkacak mıydı?

Otelimizin aktivite masasını yöneten Parisli ufak tefek Sebastian'a rastladığımda adaya geleli iki gün olmuştu.

Tur rehberimizi beklerken dinlenmemiz için bir bankı işaret ettikten sonra bize "Su sporları konusunda size yardımcı olabilir miyim?" diye sordu.

"Tüplü dalış yapmak istiyorum" dedim cesurca, bir tartışma çıkacağını tahmin ederek.

Ama o şaşkın ve istekli bir ifadeyle "Bunu ayarlamana yardımcı olabilirim" dedi.

Bu hayalin gerçekleşebileceğinden emin olarak ona dalış mağazasını daha sonra arayacağımı ve bir şeyler ayarlayacağımı söyledim.

Salı günü üzerimde bir pareo, mayom, şapka ve bir arabayı yağlayacak kadar güneş kremiyle gergin bir şekilde aktivite masasının önünde bekledim. Beni dalış mağazasına getirecek kişi geldi ve tanıştırdık.

Eğitmenim Mark bizi adanın bir ucundan diğer ucuna, dik ve kötü eğimli bir yoldan geçirerek dalış mağazasının bulunduğu otele götürdü. Yolda biraz sohbet ettik. İngilizcesi oldukça iyiydi ve körlüğüm konusunda sadece biraz gergin görünüyordu.

Havuzla vardığımızda Mark bana paletleri, maskeyi, regülatörü ve tankı gösterdi. İyi bir eğitmen ve benden ne yapmamı istediğini adım adım açıkladı. Elimi tuttu ve bir sorun yaşarsam elini iki kez, iyi olursam bir kez sıkmam gerektiğini söyledi. Yüzdürme kuvvetini kontrol etmek için bir valf kullanarak tank yeleğimi nasıl şişireceğimi öğretti.

Havuzla ilk kez girdiğimde, yüzümü suya yerleştirmemi ve regülatörden nefes almamı sağladı. Bunu yaparak havuzun etrafında birkaç kez başarılı bir şekilde dolaşabildiğim için havuzun dibine dokunana kadar beni daha derine yönlendirdi.

Sonunda benden dibe oturmamı istedi. Tek zorluğum, Doğa Ana tarafından iyi bir şekilde bereketlendirilmiş ve yemeğimde bol miktarda bulunan iyi Wisconsin peyniri olduğu için yüzeyin altında yüzmekte zorlanmamdı. Birkaç ağırlık bu sorunu çözdü ve kısa süre sonra Mark bana kalkmam için işaret verene kadar dipte bağdaş kurarak oturdum.

Ders bittiğinde Mark ertesi gün öğleden sonra denize dalabileceğimizi söyledi. Testi geçtiğim için ve Mark benimle daha rahat iletişim kurduğu için mutluydum.

Ertesi gün öğleden sonra marinanın sıcak tahtaları üzerinde durdum ve geniş Orta Batılı bedenimi dalgıç giysisinin içine sokmaya çalıştım. Kendimi yeni derimin içine sokmayı başardım ve karadaki tüm giysilerimi saklaması için Mark'a verdim.

Bastonumu almaya çalıştım ve ben dalış kıyafetimle meşgulken dalış mağazası sahibinin sekiz yaşındaki meraklı oğluyla yürüyüşe çıktığını fark ettim. Baston çabucak kurtarıldı.

Sonunda maceram için hazırlanıp tekneye tırmandım.

Teknenin arka tarafındaki bankta dinlenirken tropik güneş üzerime vuruyordu. Teknedeki tek Amerikalı bendim. Şişkin yuvarlak yanları dalgaların etkisiyle titreşen dalış teknesi limana doğru ilerlerken, oturup etrafımdaki Fransızca konuşan sesleri dinliyordum. Gerçekten orada mıydım? Eskiden izlediğim Jacques Cousteau filmlerine ışınlanmış gibi hissediyordum. Reklam arasından önce suya girmeyi umarak oturdum.

Dalış noktasına yolculuk kısa sürdü. Mark ve ben teknede beklerken diğer dalgıçlar ve eğitmenleri, dalgaların içine ve altına doğru kendi sıçramalarını yaptılar. Sıramı beklerken, Mark ve özellikle genç bir dalgıcın annesi arasındaki Fransızca konuşmanın güneşin ısıttığı şarap gibi üzerime dökülmesine izin verdim. Sadece birazını anlayabiliyordum ve bunun yerine uykulu zihnimi etrafımdaki sahneyi hayal etmeye odakladım.

Sonunda diğlereri geri döndü ve ben de paletleri taktım, sosis sargıyı yeniden sıkıştırdım, maskeyi taktım ve zarifçe teknenin yanından sıcak Karayıpler'e atladım. Mark yüzerek yanıma geldi ve tankı ve ağırlıkları takmama yardım etti.

Dalış kıyafeti nedeniyle, ağırlıkların amaçlandıkları yerde kalabilmeleri için üzerimde çok sıkı olmaları gerekiyordu. İlk denemede ağırlıklar neredeyse anında kayarak uyluklarımı çevreledi. Bir denizkızının yüzme stilini taklit etmek gibi bir arzum olmadığı için tekrar denemeyi önerdim. Kıkırdamalarımın ardından nihayet ağırlıkları belime başarıyla geçirdik.

Mark temkinli davranarak havuzdaki egzersizi tekrarladı. Önce yüzüm suyun içindeyken teknenin etrafında yüzdük ve regülatörden rahat nefes alabileceğimden emin olduk. Mark'ın sorgulayıcı el sıkmasına cevaben bir kez elini sıkarak iyi olduğuma dair birkaç kez güvence verdim. İyi olmanın hayli ötesindeydim ama "Vay be!!!" demek için bir işaret bulamamıştık maalesef. Sonunda suya inmeye başladık.

Dalışla ilgili ilk izlenimim Mark'ın bana güven veren eli, yüzümün etrafından yükselen nefesimin kabarcığı ve beni çevreleyen güneşin ısıttığı su oldu.

Yavaşça dibe doğru indik. Yüzerken ellerimi kabuk parçalarından oluşan kaba kumun yüzeyinde gezdirdim. Karayıpler'in daha az dost canlısı sakinlerinden birine dokunacak olursam Mark'ın beni uyaracağını umuyordum.

Yüzerken Mark bana bir şeyler göstermek için elimi yönlendirmek istediğinde sağ koluma dokunurdu. Yosunlarla kaplı kayalara, küçük kapalı bir istiridyeye ve yumuşakçasının hâlâ içinde olduğuna inandığım bir deniz kabuğuna dokundum. Sıkıca ekilmiş bahçe yabancı otlarına benzeyen deniz bitkileri ve Macar salamı şeklindeki uzun süngerlerin güzel sümüklü iplerini gördüm.

Mark ellerimi mercanların, güdük süngerlerin ve deniz yelpazelerinin üzerine koydu. Bulanık parmak genişliğinde dallardan oluşan bir tür deniz yelpazesi, dokunuşumdan kendini çekip çıkarıyor gibiydi. Başka bir türün ise hiç hareket etmeyen geniş ve sert yaprakları vardı.

Mercanlara dokunduğumda çok şaşırdım. Bu tür, yüzeyine kazınmış çizgiler ve girdaplardan oluşan bir desene sahip sert bir küreydi. Mercana dokunduktan sonra kolum yanmaya başladı. Mercanı işaret ettim ama tabii ki Mark o anda bunun Ateş Mercanı olduğunu açıklayamadı. Bunun yerine elimi sıkarak "İyi misin?" diye sordu. Yanma hafif olduğu için ben de ona güvence verdim ve yüzmeye devam ettik.

Sonunda tanktaki havanın boşaldığını duyabildim. Regülatör yüzünden boğazım kurumuştu ve deniz altındaki zamanımın neredeyse bitmek üzere olduğunu biliyordum. Mark, işaret verdi ve yükseldik.

Suyun yüzeyinde Mark bana bir dakika önce bir metre uzunluğunda bir Büyük Barakuda tarafından şaşırtıldığını söyledi. Balık bizi fark etmedi bile ve bizden on metre kadar uzakta sakın sakın yüzdü. Mark onu göremeyeceğimi unutmuştu ve bir an paniğe kapılacağımdan korkmuştu. Onun korktuğunu hissetseydim korkabilirdim ama o anda güvenim tamdı.

Tekneye kadar olan kısa mesafeyi yüzerek geri döndük. Mark, tankımı çıkarıp ağırlıklarımıyla beraber diğer eğitime verdi. Gözlüklerimi uzattım ve paletleri çıkarıp çıkarmayacağımı sordum. Mark "Nasıl istersen" diye cevap verdi.

Ardından, gezinin en az zarif anı geldi. Daha önce de anlattığım gibi dalgıç giysisinin içine zorla sokulmuşum. Bot yuvarlak, lastik, ıslak ve suyun yaklaşık bir metre üzerindeydi. Tutunacak bir merdiven ya da ip yoktu. Daha genç günlerimde kendimi tekneye çekmem nispeten daha kolay olurdu. Ancak bunlar benim gençlik günlerim değil ve yıllarca yoğun bilgisayar kullanımı, ellerimi ve kollarımı güçsüz bıraktı.

Teknenin üst tarafını kavramak için kollarımı yukarı uzattım. Yardımsever eller beni Şükran Günü lades kemiği gibi çekti. Mark aşağıdan itti. Gülüyordum ve nefes nefese kalmıştım, bu yüzden kollarımdan çeken adamların tekneye binmemi imkânsız hale getirdiğini açıklayamadım. Etrafımı saran zayıf Avrupalıların çekiştirme, itme, ciyaklama ve

gölüşmelerinden sonra nihayet "Bırakın deneyeyim" diyebildim. Böylece nihayet rahatlamış ve biraz da utanmış bir şekilde tekneye atladım.

Hopluya hopluya marinaya doğru yaptığımız kısa yolculuk sırasında Mark bana küçük, güzel bir salyangoz kabuğu uzattı. Dalış sırasında incelediğim tüm kabuklar arasında en mükemmel şekle sahip olanı buydu. Bunu bana bir hatıra olarak sundu.

Kabuğun içinde kimsenin olmadığından emin olmak için sordum. Küçük bir canlıyı sudan çıkarma fikri hoşuma gitmemişti. Aynı canlının kaba muameleden şikâyetini bildirmek için elime gelme olasılığı da hoşuma gitmedi.

Denizi deneyimleme isteğimi anlayışla karşıladığı ve saygı gösterdiği için Mark'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Bu deneyimden gerçekten keyif aldığını söyledi.

İskeleyle vardıktan sonra Mark, dalgıç giysisini çıkarmamda bana yardımcı oldu. (Onun yardımı olmasaydı bir ayakkabı çekeceğine ve yaklaşık bir litre WD-40'a ihtiyacım olacaktı) Yüzme kıyafetlerimin üzerine kıyafetlerimi giydim ve otele geri döndük.

Döndüğümde Jim'i kumsalda keyifle güneşlenirken buldum. Balayı gezimizin geri kalanı harika, romantik ve güneş doluydu. İptal edilen uçuşlar ve uçak arızalarıyla geçen bitmek bilmeyen bir günün ardından eve vardık. Varır varmaz, her şeyin güvenli bir şekilde seyahat ettiğinden emin olmak için bavullarımızı açtık.

Bavullardan birinin dibinde mükemmel bir şekilde biçimlendirilmiş, narin, gri ve beyaz bir deniz kabuğu buldum. Deniz kabuğunun güzelliğine ve uzun zamandır kurduğum deniz altında olma hayalini nihayet gerçekleştirmiş olmama hayret ettim.

Teşekkürler Jacques. Şimdi daha da kahramanımsın.

Geleceğin Cihazlarına Erişilebilir Bir Bakış

Sarper Arıkan

sarperarikan@gmail.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

Son zamanlarda kullandığımız mobil sistemlerin özellikleri ve sundukları açısından birbirlerine fazlasıyla benzemesi, firmaları farklı bir donanım arayışına yöneltmiştir. Bilgisayar ve mobil cihazların özelliklerinin harmanlandığı melez donanımların tasarlanması ve yakın gelecekte hayatımıza girecek olması artık çok olası görünmektedir. Bu noktada, Apple tarafından tanıtılan Apple Vision Pro gibi donanımlar, bu yönde atılan ilk adımları temsil etmektedir. Akıllı cihazların insan-makine etkileşimi açısından farklı kullanım senaryolarını desteklemeleri, bu alanın geleceğine dair bize önemli ipuçları vermektedir.

Konuşmadan Sese Çeviri Teknolojileriyle Arayüzlerin Kontrolü

Konuşmadan sese çeviri teknolojisi uzun süredir hayatımızda olan ve birçok cihazda kullanılan bir araçtır. Günümüzde mobil ve Windows işletim sistemli cihazlarda, arayüzleri sesle kontrol ederek istenilen işlemleri gerçekleştirmek mümkündür. Ancak gelecekte giyilebilir cihazlarla birlikte, ekrana ihtiyaç duymadan doğal konuşma süreçleriyle işlemlerimizi yapmak daha da kolaylaşacaktır. Yapay zeka desteğiyle birlikte standart komutları kullanmaktan ziyade, cihazlarımıza sanki bir insanla konuşuyormuşuz gibi doğal bir şekilde talimatlar verebileceğiz. Bu kullanım senaryosunda, engelli bireylere yönelik sunulan ek erişilebilirlik seçeneklerinin yanı sıra herkesin ortak kullanım yöntemi olarak karşımıza çıkacağını düşünmekteyim.

Havada Parmak Hareketleriyle Arayüzlerde Kontrol

Gerçek hayatı ve sanal dünyayı aynı anda sunabilen donanımların gelişmesiyle birlikte, elimizde herhangi bir kontrol cihazı tutmadan veya bir ekrana dokunmadan donanım arayüzlerinde dolaşmak mümkün olabilecektir. Örneğin, başımıza takacağımız bir cihazla havada parmak hareketleriyle kontrol sağlamak yaygınlaşacaktır. Bu sayede, Apple Vision Pro gibi farklı bir cihaz üreten firmalar, ekran okuyucu uyumluluğunu da bu tür sistemlere entegre

edebilecekler. Kullanıcılar, dokunmadan ve fiziksel bir kontrol cihazına ihtiyaç duymadan donanım arayüzlerini etkileşimli bir şekilde kullanabilecekler.

Beyin Aktivitelerimizi Analiz Ederek Tahmin Yürütme Yöntemi

İnsan-makine etkileşimini daha da geliştirmek için beyin aktivitelerimizi analiz eden cihazlar kullanılarak donanım arayüzlerinin kontrolü daha da ileri bir noktaya taşınabilecektir. Günümüzde bile benzer çalışmalar mevcuttur ancak gelecekte beyin aktivitelerini entegre bir implant veya başımıza takacağımız donanımın sensörleri sayesinde donanım arayüzlerini yönetme yöntemleri yaygınlaşacak ve daha kullanılabilir hale gelecektir. Bu sayede, kullanıcılar beyin aktivitelerini kullanarak cihazlarını kontrol edebilecekler. Örneğin, düşündüğümüz bir hareketi gerçekleştirmek veya belirli bir komutu vermek için sadece düşünce gücümüzü kullanabileceğiz. Bu tür teknolojiler özellikle engelli bireyler için büyük bir erişilebilirlik sağlayacakken, herkes için de kullanımı kolay ve hızlı bir deneyim sunacaktır.

Gelişen teknoloji ile birlikte, konuşmadan sese çeviri teknolojileri, havada parmak hareketleriyle arayüz kontrolü ve beyin aktivitelerinin kullanımı gibi özelliklerin donanım arayüzlerine entegre edilmesiyle kullanıcıların daha kolay, hızlı ve erişilebilir bir deneyim yaşaması mümkün olacaktır. Bu yeniliklerin engelli bireyler için daha fazla erişilebilirlik sağlaması ve genel kullanıcılar için daha kullanıcı dostu bir deneyim sunması beklenmektedir.

“Danış” Hizmetine İlişkin Kullanıcı Deneyimleri

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

Merhaba değerli okurlar. Geçtiğimiz ayki sayıda WeWalk uygulamasındaki “Danış” hizmeti ile ilgili tüm ayrıntıları ele alan bir röportaj yapmış ve sizinle paylaşmıştım. Bu ay da “Danış” hizmetinden yararlanan kullanıcıların deneyimlerine yer vermek istedim. Yazıda kullanıcıların doğrudan kendi ifadelerini bulacaksınız. Ayrıca kullanıcıların izinleri doğrultusunda isimlerini de paylaşıyor olacağım. Sizler de kullanıcı deneyimlerini okuduğunuzda çok farklı deneyimlere şahit olacaksınız. Şimdiden keyifli okumalar.

Kadir Ahıska: “Danış” hizmetini yaklaşık 4-5 aydır kullanıyorum ve birçok alanda işime yarıyor. İlk olarak geçtiğimiz günlerde, gününbirlik ev kiralama süreçlerinde kullandım ve evin içeriği hakkında bilgi, eşyaların kullanımı hakkında yönergeler aldım. Evin mutfağında yer alan ve düzen olarak körcül olmayan çay, kahve ve benzeri ürünleri “Danış” yetkilisi ile tek tek dolaba benim anlayabileceğim şekilde dizdik ve doğru ürünü istediğim zaman kullanmayı sağladık.

Sonrasında resim yaparken edindiğim boya kutumdaki renklerin dizilimini benim anlayabileceğim şekilde sıraladık. İlk yaptığımız resmin gerçeği yansıtıp yansıtmadığını yine Danış yönlendirmesi ile görmüş oldum.

Fotoğraf çekilmeyi seven biri olarak “Kendim tam odağı ayarlayamam belki” diye düşündüğümde Danış’ı arayıp birlikte poz ayarlayıp fotoğraf çektik. Fotoğrafları betimlenmiş olarak WhatsApp üzerinden edindim.

Eski bilgisayarımı satma süreçlerinde yine Danış’ı kullandım ve yetkili ile birlikte bilgisayarın üstten, yandan, yan çaprazdan, kısacası bir ürün satarken fotoğrafların hangi açıdan çekilmesi gerekiyorsa o açıdan çekilmesini sağladım ve yine o fotoğraflara da WhatsApp üzerinden ulaştım. Böylelikle doğru fotoğrafları ilgili satış sitesine koyabilmiş oldum.

Habil Bozkurt: Ben de Danış'ı üç aydır kullanıyorum. Danış'la alakalı tecrübelerime gelince:

Bir seferinde Ankara Maltepe'de kimsenin olmadığı bir yerde bulunuyordum. Aklıma Danış'ı aramak geldi. Konum paylaşımından ve Danış asistanının kameradan gördüğü kapı numaralarından, gideceğim yeri buldum.

Başka bir sefer konuşan terazimi kaybetmişim. Danış'ı arayıp kamerayla odayı tarattım. Meğer evi temizleyenler tartıyı koltuğun kenarına, bağlamamı da onun üstüne koymuşlar.

Bir seferinde de bilgisayarda erişilebilir olmayan bir uygulama kurulum ekranına denk geldim. Hemen Danış'ı arayıp yardım istedim. Danış asistanının yönlendirmesiyle fareyi, "Sözleşmeyi kabul et" düğmesinin üstüne getirip tıkladım. Böylece uygulamayı kurabildim. İlk defa Danış vasıtasıyla bilgisayarda fare kullanmışım. be My Eyes uygulamasıyla aynı şeyi yapmayı denedim fakat yapamadım. Başka bir sefer de danış uygulamasıyla erişilebilir olmayan bir etiketi okuttum.

Pelin Aydın Karsan: Alışveriş merkezlerinde dolaşmaktan oldukça keyif alan ben, gittiğim yerlerde erişilebilirlik adına hiçbir çalışmanın olmamasından dolayı çoğu zaman güvenlikle işlerimi halletmeyi tercih ediyordum. Yine bir gün mağazada alışverişimi tamamladıktan sonra alışveriş merkezinin kalabalığında bastonumla ilerlemeye çalışırken aklıma Danış geldi. Aslında nasıl bir hizmet alacağımı bilmiyordum. "Bir deneyeyim, ne kaybederim ki?" düşüncesiyle Danış servisini aradım. Karşıma son derece profesyonel, nasıl destek olacağını bilen Bir asistan çıktı. Kendisinden bana çıkışa kadar eşlik etmesini rica ettim. Konumumu paylaşıp kamerayla şöyle bir etrafı gezdirdikten sonra ilerlemeye başladık. Bir yandan da bana etrafımdaki şeyleri betimledi. Oldukça keyifli bir deneyimdi. Hatta yardım etmek isteyenler oldu bu esnada. Kendilerine kamerayı gösterip yardım aldığımı, teşekkür ettiğimi paylaşarak yanlarından ayrıldım. Artık alışveriş merkezlerinde, bir kafeyi bulmak istediğimde ya da birçok anlamda Danış kullanıyorum. Teşekkürler Danış.

Çağrı Artan: Danış hizmetinden birkaç ay içinde dört kez yararlandım. İkisinde dışarıda, birinde bahçede, birinde ise kapalı mekanda deneyimledim. Hizmet aldığım uzmanların yaklaşım ve diyalog kurma biçimlerinden memnundum ve çözüm odaklı idi her görüşmem. Görüşmelerim sürecinde anlık geribildirimlerimi de not edip hizmet iyileştirmesi için kullanma yönünde hareket eden çalışanların bu adımı benim için değerliydi. Hizmette düzeltilmesi için geribildirimde bulunduğum durumu buraya da alayım:

Hizmete bağlanmak üzere WeWalk uygulamasından Danış sekmesine dokunduğumda, ekran okuyucunun sesi yükseliyor ancak kalitesi her zaman kullandığım biçimde kalmıyor, kesilmeler ve ses kayıplarıyla sonuçlanıyor dolaşma ve işlem yapma deneyimim. Bu durum, uygulamayı kapatıncaya kadar sürüyor. Sanırım bağlantı için kullandıkları protokol ve farklı zamanlarda devreye girmesiyle oluşan bir sorunla karşılaşıyorum. Bu durumu bir iOS işletim sistemi kullanıcısı olarak yaşadığımı da belirteyim.

Son olarak sistemin doğal yeteneklerimizi tamamen devre dışı bırakması riskini azaltmak üzere bir destek çözümü olduğu bilinerek ve değerlendirilerek kullanılmasını, gerekmedikçe bireysel duyu, algı ve yeteneklerimizin her zaman öncelikli olmasında yarar gördüğümü ifade etmek isterim. Teknoloji ciddi bir kolaylaştırıcı olsa da günün sonunda birdenbire ulaşımımızı etkileyebilecek bir sorunla karşılaşılması durumunda sıkıntı yaşanabileceğini öngörerek bu öneriyi sunmak istedim okurlara.

Gizem Alakaya: Merhaba. WeWalk uygulamasındaki Danış hizmetini Nisan ayından beri aktif kullanıyorum. En çok destek aldığım konu kızımın kitapları. GETEM'deki kitap metinlerini kızıma okuyabilmek için aynı kitapların üzerine kabartma sayfa numarası yapıştırırken Danış asistanlarına sayfaların içeriklerini göstererek doğru yere doğru etiketi yapıştırabiliyorum.

AVM'lerde yolumu bulurken, yeni gelen ürünlerimi ayırt ederken, powerbank'ımın yüzde kaç şarj olduğunu anlamak istediğimde, kıyafetlerimin üzerine uygun başörtüsü seçerken ve yaprak sarmalarım suyunu çekmiş mi diye öğrenmek isterken de deneme amaçlı kullandım. Birçok farklı alanda destek alabilmek ve bunu gönüllülük değil asistanlık formunda bulabilmek,

ayrıca karşımdaki insana neyi nasıl anlatacağını ifade etmek zorunda olmamak çok güzel bir şey. Umarım, daha da yaygınlaşır ve gelişir.

Dilek Başar Açlan: Üç aydır Danış hizmetini kullanıyorum. Genel olarak uygulamadan memnun olduğumu belirtmek isterim. Destek almak için aradığımızda görüştüğümüz asistanların belli bir eğitimden geçmiş olduğunu görüyoruz. Bugüne kadar birçok konuda Danış'ı arayarak destek aldım. Kıyafetlerin lekelerinin çıkıp çıkmadığı, market alışverişi, AVM içinde mağaza gezme, otobüs hat numarasını okutma ve kıyafet uyumu gibi çeşitli konularda destek aldım şimdiye kadar. Bu destekleri farklı uygulamalardan da alabiliyorduk ama Danış'ın en büyük farkı bence uzun süreli destek almamız.

Buraya kadar olumlu görüş bildirdim. Biraz da benim için olumsuz yönlerinden de bahsetmek isterim. Gerçi olumsuz demek haksızlık olur. O yüzden eksiklikleri geliştirmeye katkı sunmak için yazmak isterim. Öncelikle Danış'a ulaşamadığım çok oldu. Belki teknik bir sorun vardı ya da asistan başka bir görüşmedeydi, bunu bilemiyorum. Aramayı başlattığımda sürekli çaldığı için asistan başka bir görüşmedeyse bunu bilemiyoruz. Sürekli çalmasındansa asistanların görüşmede olduğuna dair bilgilendirici bir uyarı karşımıza çıksa güzel olur. Danış'ı daha uzun süren işlerimiz olduğunda rahatça kullanabilmek için ilgili gün, saat, yer ve alacağımız desteğe ilişkin bir açıklama yazabileceğimiz takvim oluşturma gibi bir alanın olması güzel olurdu. Bu sayede randevumuzu oluşturduğumuz için gittiğimiz yerde asistanlara ulaşamama gibi bir sorunla karşılaşmamış oluruz. Asistan sayısının artırılması güzel olurdu. Bu konuda eminim gerekli çalışmalar yapılıyor. Şimdilik benim söyleyeceklerim bu kadar. Daha uzun vadede kullanırken deneyimlemeye devam ediyor olacağım. Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Seramik Sanatçısı Özge Gül İle Röportaj

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

Burak Sarı:

Hoş geldin Özge, seni kısaca tanıyabilir miyiz?

Özge Gül:

Merhabalar Burak, ben Özge 27 yaşındayım. Psikoloğum emniyette çalışıyorum. İstanbul'da yaşıyorum. Heykel, resim, seramik yapıyorum. Evde atölyem ve her şeyden çok sevdiğim kedin var. Kedimle yaşıyorum.

Burak Sarı:

Anladım. Peki seramiğe ilgin nasıl başladı ya da bir kör sanatçı olarak seramikte çalışırken herhangi bir sağlamsı uygulamayla ya da ayrımcılıkla, vazgeçirme çabalarıyla karşılaştın mı? Yani mesela ben müzisyenim ben bile zamanında karşılaşmıştım. Kurs aradığın dönemlerde falan böyle bir şeyle karşılaştın mı? Yani işte “Kör birisi olarak başka bir alana yönelebilirsin, müziğe yönelebilirsin” falan gibi.

Özge Gül:

Aslında direkt sanatla ilgili ilk dönemimde yani o dönemimde modelaj öğretmenim vardı Sinem hoca. Sinem hocanın modelaj dersleri çok zevkli geçerdi zaten. Sanata hep ilgim vardı. Sonradan gelen bir şey değil. Demek ki benim için sanat çocukluktan başladığım bir şey diyebilirim. Ama profesyonel eğitime başlamam tabi üniversitede oldu. Üniversitede aynı zamanda çalışıyordum. O zamanlar memnundum. Kazandığım parayla özel dersler alarak, atölyelere katılarak başladım. Önümde bir engel olmadı açıkçası. Bu konuda şanslıydım. Sadece iyi insanlara denk geldim sanat üzerine. O yüzden beni çok zorlamadı. Önüme çok engel koyan insan olmadı. Sanatta gerçekten karşıma iyi çalışan insanlar çıktı. İşte Yeşim Us'la başladım profesyonel seramik dersine. Sevilay Ökçe'den heykel dersleri almaya başladım. Aslında şu anda

da profesyonel heykel yapmaya devam ediyorum. Yani seramik heykel ile aynı gibi görünse de aslında bunlar farklı kulvarlar. Bunlardan bahsedeceğim ama hiçbirisi beni üzmedi açıkçası. Önüme bir engel koymak yerine öncelikle teknik geliştirdiler bu insanlar.

Burak Sarı:

Bilmiyorum ama bence avantajlarından birisi aslında odur. Ben de modelaj dersi almıştım ve hâlâ ilgim vardır hatta kil de almıştım eve ama vakit bulup senin gibi uğraşamadım üzerine. Şunu sormak istiyorum. Mesela yaptığın eserlerin görsellerini nasıl ayarlayabiliyorsun? Boyuyor musun? Renk ayrımlarını falan nasıl yapabiliyorsun?

Özge Gül:

Mesela seramik yaptık. Seramiği 2 defa fırına verirsiniz. Bir bisküvi kıvamında şekle sokarsınız. Eseriniz çatlayıp patlamadıysa çıkartırsınız. Bir de onu toz boyalarla boyarsınız tuzlu suyla karıştırdığımız için ayran kıvamına getirdikten sonra boyayı tekrar sarıp fırına koyarsınız. Tekrar boyarım tutar. Ben hem seramik hem de heykellerimi Boyuyorum. Elbette bunu yaparken profesyonel insanlarla çalıştığım için destek alıyorum. Taşan yerlerini silmeleri gibi. Yani mesela zaten sanatta destek aldığım kısım boyama kısmı. Ben yine boyuyorum. Mesela erişilebilir hale getirebilirsiniz boyalarınız üzerine kabartma etiketler yapıştırarak. Evimize alacağımız seramiğe gelince; hangi tip seramik aldığımı bilmiyorum. Havayla kuruyan bir seramik aldıysan fırına ihtiyaç olmadan süs objeleri yapabilirsin ama fırına ihtiyaç duyduğun bir seramik aldıysan evine, kendi kendine kurur ama fırında pişirmen gerekir. Onları tabak çanak için de gıda için de kullanabilirsin. Dağınık gidiyorsam söyle lütfen.

Burak Sarı:

Ben bağlamdan koptuğunu düşünmüyorum. Çok güzel. Ve hatta bütünlüklü olsun diye şunu soracaktım, biraz önce erişilebilirlik konusuna değindin ya, sonuçta bu işlerle uğraşmak isteyen körlere tavsiyelerin nedir? Ya da daha doğrusu herkesin kendine göre yöntemleri vardır. Ya senin erişilebilirlik yöntemlerin nelerdir mesela? Biraz bundan bahsedelim.

Özge Gül:

Haklısın tabii ki öncelikle gerçekten kör bir bireyseniz ve sanat yapmak istiyorsanız, yapmanız gereken odaklanmanız gereken şey, neyi yapabilirim değil neyi ne kadar yapabilirim ya da neyi ne kadar erişilebilir? Hangisi bana uyar? Odaklanmamız gereken tek şey ben ne yapmak istiyorum? Benim ihtiyacım olan kendimi gerçekleştirmek istediğim şey ne? Mesela ben detaylı bir şekilde bir balerin çalışmayı, bir insan heykeli yapmayı çok seviyorum. Mesela Yunan tanrıları, fantastik şatolar. Şimdi bunları yapmayı çok seviyorum. Bunu seramikten yapabilir miyim? Hepsini seramikten yapamam. Bir de seramik sanatının sistemi, heykelin incelikli çalışma sistemine çok uygun değil. Onun denge merkezi vardır, statik denge. Heykelde ise istediklerini yapabilirsin ama seramik fırınında pişirmezsin. Alçı kalıbını alıp yapmış olduğun modelin polyester dökümünü falan alırsın. Biraz da o bambaşka bir sanattır. Mesela ben seramik eğitimi aldım ama ihtiyacım olan heykel çalışmak mı? Bu sanat üzerine eğitimimi geliştirdim. Ya da mesela boyayabilir miyim diye düşünmeyeceksin. Ben bu renge boyamak istiyorum. Bu boyayı nasıl erişilebilir hale getirebilirim? İşte üzerine etiketler mi yapıştırırsam? Esanslar mı enjekte etsem? Bunlar istediğin şeyler için aradığın çözümler. Bence sanat dünyasının alternatifi çok fazla yani, mesela şundan bahsetmek istiyorum. Yakın zamanda üç boyutlu kabartma resim çalışmak istedim. Seramikle hareketlerden ayrı bir mantık üzerine ilerledim. Mesela plastilin hamurundan kadının yüzünü, saçlarını ipten, kıyafetlerini gerçek kumaştan. Çok meşakkatli ve zahmetli idi. Arka fonu kuru yapraklarda kar tanelerini oluşturmak için beyaz kumlardan yaptım. Farklı farklı malzemeleri kullanarak hiç kimsenin yapmadığı şeyleri deneyerek de bambaşka bir şey ortaya koyabiliriz. İlle de farklı sanat akımlarına bağlı olmak zorunda değiliz. Her şey sanat malzemesi olarak kullanılabilir. Sadece sen ne istersin? Buna odaklanmak gerek. Ama bu arada benim için çok meşakkatli oldu çünkü evim tuhafiyeye döndü. Boncuklar, ipler, kumaşlar yorucu oldu. Buna devam eder miyim bilmiyorum. Asıl önemli olan siz ne yapmak istiyorsunuz? Araba yapmak istiyorsak makete odaklanacaksınız. Odaklanılması gereken tek bir şey var. Ben yapabilir miyim? Bu soracağın en son soru bile olmasın sanata girmek istiyorsan.

Burak Sarı:

Aslında sanata bakış açımız çok benziyormuş. Ben, sen onları söylerken biraz da şunu düşündüm aslında bir taraftan sağlamlılığa karşı da bir tepki niteliğinde sanatın kendisi. Çünkü o kadar yaratıcı ki. Yani hani bizi belli bir kalıba sıkıştırıp işte “siz şunu yaparsınız, bunu yapamazsınız” diyenlere sanatın yaratıcılığı direkt cevap veriyor. “Hayır, ben kendi koşullarını

yaratarak, erişilebilirlik koşullarını yaratarak istediğimi yaparım.” demek oluyor. Aslında bana bunu düşündürdü bilmiyorum sen ne diyorsun?

Özge Gül:

Evet, evet kesinlikle. Yani sanatın yaratıcı gücünün önünde hiçbir şey duramaz. Sanat yaratmayı sever. Sanat çok takılmaz. Kesinlikle başka bir şey olsun. Sanat takılmaz sanatı yapan sanatçılar takılır. Bunlar insanların bireysel dünyası değil mi?

Burak Sarı:

Zaten şabloncu birisi sanatçı da olamaz yani. Çünkü o yaratıcılığı olmadığı sürece, o bozup yeniden yapma cesareti olmadığı sürece sanatçı da olamaz. Sadece taklitçi olabilir. Belki iyi bir taklitçi olabilir diye düşünüyorum.

Özge Gül:

Şuradan örnek vereyim. Mesela seramik hamuru çok esnektir. Bunla yani ben heykel yaparım. Seramik ile heykel aynı hamuru kullanabilir. Bunlar ortak malzemelerdir. Çok esnektir. İstedğin şekle gelir esnekliği. Yumuşaktır, sabırlıdır, hatanı düzeltebilirsin. Hani demek istediğim sanatçı olacaksam bu malzeme gibi hareket etmek, esnek görüşlü olmak gerek.

Burak Sarı:

Sana şunu sormak istiyorum. Biraz önce insan üzerine çalışmanın, insan heykelleri yapmanın daha çok hoşuna gittiğini söylemiştin. Mitolojik şeyler de var sanırım değil mi aralarında? Mesela bu aslında birbirini tamamlayan bir şey. Hani sanatın bütün disiplinleri birbirini besliyor değil mi?

Cihat Aşkın var biliyorsundur; keman virtüözü. Onun hayatını anlatan bir kitapta şöyle yazıyordu. Bir eve konuk oluyor. Çaykovski'nin çok güzel bir eserini kusursuz çalıyor. Dinleyiciler diyor ki “Bunda eksik bir şey var” “Notalar önümde bir yayı bile yanlış kullanmadım. Ben orada neyi eksik çalabilirim?” Onlar da diyor ki “Sen Tolstoy okudun mu?” “Okumadım” diyor.” İşte o eksik” diyorlar. Bir taraftan sen sadece şekiller ortaya koymuyorsun. Yani hani mitolojiye de bir taraftan ilgin olması gerekiyor ki onu da yansıtabilesin. Edebiyatla da

ilgili olman gerekiyor. O bağlamda güzel bir noktada ilerlemişsin. Sen ne tarz eserler üretiyorsun biraz daha bunu açabilir misin?

Özge Gül:

Ben Yunan Mitolojisini çok seviyorum. Öncelikle mesleğimle ilgili bir durum bu aslında. Mesela ben psikoloğum ve sanat terapisi alanında daha çok heyecan duyuyorum. Neden mesleğimden bahsetmek istedim? Yunan mitolojisinde Demeter var. Demeter çok acılar çekmiş bir kadın. Kızı elinden alınıyor. Kızını yeraltı kralı Hades kaçırıyor. Acı çekiyor, üzülüyor Demeter kızı gittiği zaman. Demeter buğday tanrısı, bereket tanrısı. İşte her yer kar oluyor, yağdırıyor, ekinler çıkmıyor. Neyse, hayatımın kötü gittiği bir dönemde Demeter çalışıyorum ben. Yani kendimi dipte gördüğüm bir anda, otomatikman biraz da dışa vurum çalışıyorsun. O kadının yaşamış olduğu çaresizlik, güçsüzlük duygusu, onu benim duygumla özdeşleştirip onu yaratmak istemişim. Ya da mesela çok güçlü olduğum bir anda Apollo'yu yaptığımı hatırlıyorum. Mesela zeka tanrısı Athena'yı çalıştım. Bunların psikolojik alt metinleri olduğunu da düşünüyorum. Bir yandan da çok seviyorum. Ben zaten insan yüzü derken mitolojileri çalışıyorum. Direkt bir insan yüzü çalıştığımı bilmem. Genelde bir ölümsüzleştirme isteği üzerinden gidiyorum ben. Bu ölümsüzleşmeli. Bu duygu, bu insan, bu tanrıça. Kendime güvenli alanlar yarattığımı hissettiğimde, şatolar yaptığımı fark ediyorum. Şatolar, palmyeler, denizler ama bir fantastiklik olması gerekir. Şimdi ben saf böyle insan değilim ve her şeyin çok gerçekçi bakış açısını sevmiyorum. Böyle dört dörtlük gerçeklik tamamen bana göre değil. Hayal gücü, heyecan, biraz imkansızlık da olmalı yaptığım işlerde. Yani anlatabildim mi bilmiyorum. Böyle tam tersi olarak çok seviyorum.

Burak Sarı:

Şey demiştin orası da önemli. “Bir taraftan ölümsüzleştirmiş oluyorum” Aslında sanatın amaçlarından birisi de ölümsüzleştirmek. Yani sanat doğası gereği ölümsüzleştiriyor. Şöyle bir soru gelmişti arkadaşlardan. “En sevdiği eser hangisi?” diye sormuşlardı.

Özge Gül:

Benim yaptığım eserlerden mi yoksa yeryüzündeki mi?

Burak Sarı:

Evet, senin yaptığın eserlerden.

Özge Gül:

Yapmış olduğum en sevdiğim eser Athena heykeli. Athena'yı çok seviyorum. Yaklaşık 18-20 kilo ağırlığında. Athena benim aylarımı aldı. Atölyeden çıkamadım gerçekten. 6-7 saat masanın başında oturduğum günler oldu. Athena değiştikçe ben değiştim. Athena beni yordukça, ben daha çok onu yordum. Başka sanatçılardan bahsedecek olursak, en sevdiğim eser şeklinde; Van Gogh'un "Yıldızlı Gece" adlı tablosunu çok seviyorum. Çünkü orada da ölüm ve yaşam üzerine büyük bir denge kurduğu bir resim. Onun da ölümsüzlük eseri. Van Gogh'un da aslında toplum tarafından dışlanan bir insan olduktan sonra değerinin bilinmesi gibi bir yaşam hikayesi olduğu tahmin ediliyor. Yani onun "Yıldızlı Gece" tablosu derdim. Benim yaptığım eserler içinde de Athena derdim. Yani Athena'yı çok çok seviyorum. Çok emek verdim. Aylarımı aldı gerçekten, öyle böyle almadı. Yani mesela heykel yaparken iskelet oluşturmak zorundasın ve bu heykelleri bahçe telinden örüyorsun. Bir demir iskeletin üzerine, elinin, kollarının, başının olması gereken yere oturması için önce iskeletini örmen gerek ve bunları örerken o ince bahçe telleriyle örmen gerekir. Büyük bir eser için tel ördüğünü düşün. Ellerimin kanadığını da hatırlıyorum. Şiştiğini de hatırlıyorum. Sırf iskeleti için. Ne demek istediğimi biraz olsun anlatabilmişimdir umarım. En çok onu seviyorum. En Çok o beni yordu çünkü.

Burak Sarı:

Son bir soru soracağım. Bir de senin eklemek istediklerini alacağım. Bundan sonra sanatına dair hayallerini biraz paylaşabilir misin?

Özge Gül:

Öncelikle sergilerime ağırlık vermek istiyorum. Sergi çalışmalarımı hızlandırmak istiyorum. Üzerinde çalışmış olduğum bir sanat kitabım var. Kitabımı çıkarmak istiyorum. Erişilebilir sanat çalışmalarına hız vermek istiyorum. Yani ilk üçte bu var üretmek

Burak Sarı:

Senin eklemek istediğin bir şey var mı?

Özge Gül:

Benim eklemek istediğim; bu alanda beni hiç yalnız bırakmayan Ekin Hamiş, Sevilay Ökçe ve Yeşim Us'a çok çok teşekkür ederim. Çünkü bu insanlar beni ben yapan ya da benim aslında önüme engel koymayan insanlardı. Bu insanlara çok teşekkürler. Sanat dediğimde bu yola asla tek başıma çıkmadım diyorum ve tek de bırakılmadım. Ben bunu ekleyebilirim.

Burak Sarı:

O zaman ben de bir teşekkür eklemiş olayım. Bize zaman ayırdığın için teşekkür ederiz.

Özge Gül:

Ben teşekkür ederim. Memnun oldum tanıştığımıza.

Kubo ve Sihirli Telleri ve Dahası

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 113, Temmuz 2023

Arşivlemek dürtüm beni ne kadar rahatsız etse de bir türlü kurtulamadığım bir niteliğim. Bu kapsamda uzun zaman önce indirdiğim bir film “Kubo ve Sihirli Telleri.” Çünkü adı ilginç gelmişti. Güya en kısa sürede izleyip dergiye yazı yazacağım diye ayırmıştım. Ancak köprünün altından çok sular aktı ve film klasörde kalakaldı. Artık vaktidir diyerek ele aldım. Fakat izleyince fark ettim ki aslında beni pek çekmeyen fantastik animasyon filmlerinden biri. Yine de bir çocuk filmi olması sebebiyle sempatikti.

“Göz kırpmalıysan şimdi yap. Gördüğün ve duyduğun her şeye dikkat et. Ne kadar sıra dışı gözükse de” dizeleriyle başlayan film, Temmuz 2016'da ilk gösterimini Kudüs Film Festivali'nde yapmış. Travis Knight tarafından yönetilen, Laika'nın yapımcılığını üstlendiği Amerikan üç boyutlu, stop motion, fantezi, aksiyon, macera filmi. Hikâyesini Shannon Tindle ve Marc Haimes'in yazdığı filmin senaryosu yine Marc Haimes ile Chris Butler'e ait. Müzik, Dario Marianelli. Oyuncular, yani seslendirme dağılımlarını Vikipedi sitesinden aldığım detaylı açıklamaları ile birlikte vermek isterim. Yabancı seslendirme sonrası da Beyazperde'den aldığım Türkçe seslendirme ekleyeceğim.

Art Parkinson, (Ege Gürel): (Kubo, hikâyenin ana kahramanı).;

Charlize Theron, (Burcu Başaran): (Maymun/Kubo'nun annesi, Ay Kralı'nın kızı, kız kardeşi tarafından öldürüldükten sonra Maymun olarak tekrar dünyaya geldi.);

Matthew McConaughey, (Kadir Çermik): (Böcek/Hanzo, Kubo'nun babası, sevdiği kadının kız kardeşi tarafından melez böceğe dönüştürüldü, gerçek kimliğini hatırlamıyor, Hanzo'nun çırağı olduğuna inanıyor.);

Ralph Fiennes, (Bora Sivri): (Ay Kralı, Kubo'nun dedesi, kız kardeşin ve Kubo'nun annesinin babası, hikâyenin baş düşmanı.); Rooney Mara, (Ayşegül Bingöl): (Kız kardeş, Kubo'nun kötü teyzesi ve Ay Kral'ın kızı.);

George Takei, (Tarkan Koç): (Hosato, kızına baba imajı sergileyen ve ona kendi Japon kültür ve geleneklerini öğreten bir köylü.);

Cary-Hiroyuki Tagawa, (Levent Ünsal): (Hashi, Kubo'nun en büyük hayranı olan bir köylü.);

Brenda Vaccaro, (Bedia Ener Öztep): (Kameyo, yaşlı ama genç bir kalbi olan dul kadın.).

Film, izleyici ve eleştirmenlerden genel itibariyle çok iyi yorumlar almış. Doğal olarak bu puanlamalara da yansımış. İMDB ve Sinemalar.com sitesinde 7.8; Beyazperde'de basın puanı olarak 4,0; üyelerden 3,7; Beyazperde'nin kendi sisteminden ise 4,5 puan almış.

Film, çeşitli organizasyonlarda farklı alanlarda altmış yedi kez ödüllere aday gösterilmiş ve otuz üç kategoride ödül almış. Vikipedi'da en önemli olarak şu not düşülmüş: "89. Akademi Ödülleri'nde En İyi Animasyon Filmi ve En İyi Görsel Efekt kategorilerinde aday gösterilmiştir. Noel Gecesi Kâbusundan sonra En İyi Görsel Efekt filmine aday gösterilen ikinci ve her iki ödüle aday gösterilen ilk animasyon filmi olmuştur."

Ayrıca yine Vikipedi'da eleştirmen görüşlerine dair şöyle bir paragraf var: "Film, eleştirmenlerden oldukça iyi yorumlar aldı. Metacritic'de 38 eleştirmenin yorumundan 100 üzerinden ortalama 84 puan aldı. Rotten Tomatoes'da ise 174 yorumdan %97'lik başarı elde etti ve 10 üzerinden 8.4 puan aldı."

Bu başarılı yapımın konusuna gelince:

Kubo, küçük bir sahil kasabasının tepesindeki bir mağarada, hasta annesi Sariatu ile birlikte yaşayan ve doğüstü yetenekleri olan bir çocuktur. Kubo, kağıdı kendi seçtiği origami şekillerine dönüştürüyor. Yaptığı kahramanlarını bir Japon enstrümanı olan shamisen'ini kullanarak canlandıran hikayeler anlatıyor. Gündüzleri kayıp samuray babasından ilham alan bu hikayelerle kasaba halkını eğlendiriyor. Aynı zamanda bu sayede geçimini de sağlıyor. Ancak gün batımına kadar Kubo - kayıp sol gözü gibi - gizlenmeli, hasta annesi ve yastığının yanına koyduğu bir maymun muskasıyla dağlarda saklanmalıdır. Bu neden? Diğer gözünün peşinde aile üyeleri var, özellikle ürkütücü cadı teyzeleri ve kötü niyetli büyükbaba, Ay Kralı. Tabii ki ay yükselirken, yani gece gelirken Kubo'nun merakı ağır basar. Ve onu kısa süre sonra güvenli alemlerin ötesine götürür. Böylece geçmişinden intikamcı ruhları istemeden çağırır. Kabuki maskeli, uzun, cadı gibi saçları ve ürkütücü kötü niyetle dolu sesleriyle herhangi bir korku

filminden kaçan gibi görünen teyzeleriyle karşılaşır. Kubo'nun büyücü annesi onu kurtarmak için kendini feda eder. Kubo artık hayatta kalmak ve daha da önemlisi diğer gözünü kurtarmak için eski bir Samuray savaşçısı olan babasının üç parçadan oluşan zırhını bulmak zorundadır... Yolculuğunda ona bilge bir maymun eşlik edecektir. Ayrıca yolda bir lanet tarafından uzun süredir hafızasını kaybetmiş, beceriksiz bir aptal haline getirilmiş özünde kahraman bir samuray olan böcekle karşılaşır. Bu duygusal aile filminin sonunu ve maymun ile böceğin gerçek kimliklerini öğrenmek için bu muhteşem animasyon filmini izlemelisiniz.

Film hakkında bana ilginç gelen bir nokta, televizyondan sıkça duyduğumuz ve bu film için bence çok gerekli olan şu uyarının, "7 yaş ve üzeri izleyici kitlesi içindir. Şiddet veya korku unsurları içerir. Olumsuz örnek oluşturabilecek unsurlar içerir" Sadece Sinemalar.com sitesinde açıkça yazılmış olması. Oysa bence her yerde bu uyarının muhakkak olması gerekir. Nitekim filmle ilgili eleştirileri incelerken çevirisinden okuduğum The Observer'deki makaledeki şu cümle yalnız olmadığımı gösteriyor: "Bunlar, küçük çocuklar için zorlayıcı olabilecek gerçekten ürpertici unsurlardan sadece biridir."

Sesli betimlemeye gelince: Her zamanki gibi önce betimleme emekçilerini saymakla başlayalım. Metin yazarı Zerrin Tezel; betimleme seslendirmeni Çiğdem Banu Yeşilirmak ve sesi bu filme çooooookk yakışmış. Alt yazıları Fatih Korgan kaleme almış ve işaret dili çevirisini Berrak Fırat yapmış. Son kontrolde yine bir Zerrin'i, Zerrin Yılmaz Çınar adını görüyoruz. Teknik yapımda yine Dağ Prodüksiyon ve Yeni Gökdelen Tercüme var. Bununla birlikte her zamankinden başka ses montajını kimin yaptığı yazılmamış.

SEBEDER zaten bu işin nasıl derler, "ağa babası" biliyorsunuz. Duygu, durum, zaman ve mekan betimlemeleri çok iyi. Bu tür fantastik yapımlarda birçok şey hayal ürünü olduğundan bildiğimizin çok ötesinde görseller görünüyor ekranda. Dolayısıyla bu tür yapımlarda betimleme daha bir önemli hale geliyor bence. Bu kapsamda filmin mevcut betimlemesinin çok başarılı olduğunu düşünüyorum. Buna rağmen fark ettiğim birkaç şeyi söylemeden geçemeyeceğim. Bunların pek çoğu da aşağıda örneklerini göreceğiniz gibi efektler ile betimleme seslendirmenin ses dengesine dair. Bazen seslendirmenin sesi gürültü altında kalıyor efekti ve

müziği güçlü veren sahnelerde. Üstelik sadece bu filmde değil, özellikle yabancı filmlerin çoğunda. En azından benim şu anda aklıma gelen pek çok filmde böyle bu.

Yapımın bir animasyon filmi olduğunun henüz başlangıçta belirtilmesi yerinde bir tercih olmuş.

Filmin başında Kubo'nun henüz daha ortalarda görünmeyip annesinin gondol ile dalgalı denizde gittiği sahnede bir montaj hatası var. Müzikte Çiğdem Hanım'ın sesi adeta dalgalara batıp çıkıyor gibi. “Üçgen biçimli penaya benzeyen aletle sihirli çalgının tellerine dokunur. Kabaran deniz dalgası sarı bir hale ile yarılr.” Betimlemenin devamında "Açılarak tekrar birleşti" gibi bir şey diyor. Ne olduğunu anlayana dek herhalde bir beş kez başa sardım. Ben montajda arada kelimeler kayboldu sandım birkaç keresinde. Sonrasında fark ettim ki dalganın açılıp kapandığı anlatılıyor. Muhtemelen içinden de gemi geçmiştir diye düşünüyorum. Ancak betimlemede böyle bir açıklama yok. Sonrasında gelen cümleden kadının önünü görebilmek için dalgayı yardığı sonucu çıkıyor. Yine de tam anladığımdan emin değilim.

Kubo'nun mağara içindeki sahnesinde maymun biblosundan söz ediliyor önce. “Bir tahta biblo” kelimeleriyle başlıyor cümle. Sonrasında maymunun fiziksel özellikleri sayılıyor ve oturuş şekli tanımlanıyor. Hemen ardından da yer yatağında yatan Kubo'ya geçiliyor. Ben ilkinde oturuş şeklinin maymun biblosunun değil de çocuğun olduğunu sanmışım. Bu cümle "İki elini dizlerinin arasına koymuş oturan bir tahta maymun biblosu" şeklinde olabilirdi. Ardından biblonun fiziksel özellikleri sayılabılırdı. “Büyük bir burnu ve geniş suratı var” gibi.

Defalarca geri almama karşın ne dendiğini anlayamadığım bir betimleme cümlesi de Kubo'nun panayır yerinde anlattığı hikayeden. “Hanzo tavuk ile karşı karşıyadır. Tavuk üzerine yürüyünce kağıda dönüşür ve tavuğun altından kayar.Ttam...” diyor seslendirmen ve arada müzik ile birlikte kaybolan birkaç kelime sonrasında, "Sırada kendisine çarpan yumurta ile devrildi" diye devam ediyor. Hanzo tam ne yapacaktı acaba? Bu sırada seyircilerden bir ses "Ooooo! Sen bakma" diyor. Muhtemelen daha önce konuşmalarına tanık olduğumuz küçük kızın babası tavuğun kesilme sahnesini görmemesi için kızına söylüyor. Buna dair bir betimleme yok. Bu sadece benim tahminim.

Yaprak gemide Böcek Kubo'ya ok atmayı öğretir. Amaç hem ok atmayı öğrenmek hem de balık avlamaktır. Ancak avlanan balıklar gemiye nasıl getirilecektir? Maymun oka bir ip bağlar ve ok böyle fırlatılır bir de. Tüm bunları tabii ki betimlemeden öğrendik. Ancak oka dolanan ipin ne işe yaradığı izleyici körün tahmini ile anlaşılan bir şey. Görüntüde gösteriyor mu bilmiyorum ama bu aşamada ip ile çekerek balığı gemiye aldılar gibi bir şey söylemiyor betimleme seslendirmeni.

Kubo göğüs zırhını bulmak ve almak için denizin dibindedir. Zırhı yosunların arasında bulur ve üzerine giyer. Hemen sonrasında gelen betimlemede tılsımlı gözlerden söz etmektedir. Anlatı şöyle başlar: "Arkasında büyük bir karartı oluşuyor. Oluşan karartı siyah bir gözbebeği. Ucunda kuyrukları olan sarı renkli gözbebeği, siyah" cümlesi tam olarak neyi ifade ediyor doğrusu anlamadım. Şimdi gözbebeği aslında sarı mı siyah mı?

Kubo "Son" dedikten sonra film bitti aslında. Ancak görüntü akışı devam ediyor. Birçok filmde mesela film bittikten sonra görsel akışı devam ediyor ama betimleme bitmiş oluyor. Oysa bu filmde görüntü akışı devam ettiği sürece tek tek betimlemeyle anlatılıyor. Bence süper olmuş bu.

Son olarak bu filmde dikkatimi çeken bazı kavramlar oldu. Mesela ne olduğunu ortalama olarak bilmekle birlikte şeklinden emin olamadığım Japon ulusal giysisi Kimono; Betimleme metni kapsamında Çiğdem Hanım'ın seslendirme arasına yedirdiği Japon savaş davulu, tayiko, dilerim yanlış yazmamışımıdır; "Kubo üzerinde katmanlar halinde pütürleri olan spiral şeklinde hareketli büyük bir nesneye doğru alçalıyor" cümlesinde geçen spiral şekli ne anlama gelmektedir? Bu tür kavramlar direkt Betimleme Kumbarası kapsamına alınsa çok iyi olur kanısındayım. Bunlar arasında kimonoyu buldum ve okudum. Diğerlerini bulamadım. Dilerim, benim beceriksizliğim değildir.

Şimdi sizlere izlediğim birkaç keresinde de çok dikkatimi çeken bambaşka bir şeyden söz edeceğim sevgili okuyucu. Filmin sonlarına doğru Kubo ile Ay Kralı Büyükbabası arasında geçen bir konuşma bu. Replikler ve öncesindeki açıklama cümlesi şöyle:

Büyükbabasının Kubo'ya yapmak istediği şey, onu İnsanlığa kör etmektir.

Kubo ve Büyükbabası arasındaki konuşma:

Büyükbaba: Kubo ikimiz de aynı şeyi almak istiyoruz.

Kubo: Sen diğer gözümü almak istiyorsun. Bunu istiyorsun.

Büyükbaba: Yani evet! Ama neden bunu istiyorum, biliyor musun?

Kubo: Çünkü yaşlı, kaba ve acımasısın.

Büyükbaba: A hayır! Biraz ağır oldu bu. Sen o aptal, işe yaramaz gözüne sahip oldukça benim yanıma yaşamaya gelemezsin. Yani cennete. Buraya tutsak kalacaksın. Yani cehenneme. O yalnız gözünle bakacaksın, acıyla ve üzüntüyle ve nefretle ve ölümlle. Seni götürmek istediğim yerde bunların hiçbiri yok. Sadece sen ve ailen olacak. Ait olduğun yerde.

Kubo: Benim ailem yok. Onları öldürdün.

Büyükbaba: Hayır! Onlar kaderlerini kendileri çizdi. Onlar, beni kızdırıp her şeyin düzenini bozdular.

Kubo: Senin hikayen böyle.

Büyükbaba: Benimle birlikte yukarıdayken hikayeler önemsiz olacak. Sen ölümsüz olacaksın. Sen sonsuz olacaksın.

Kubo: Hayır! Yalan söylüyorsun. Sonsuz değil. Bütün hikayelerin sonu vardır.

Büyükbabası ile Kubo hikayenin sonunu göstermek için birbirlerini yok etme mücadelesine girerler. Sonunda şöyle bir replik silsilesi vardır:

Büyükbaba: İşte senin hikayenin sonu bu. Şimdi o yalnız gözünle son bir kez bak. Son bir kez evim dediğin bu rezil yere bak.

Kubo: Bir yere gitmiyorum. Buradaki her kötü şey için onlardan çok daha güzel şeyler var. Annem bunu gördü. Babam da gördü. Ben de görüyorum. Tek gözümle bile görüyorum.

Büyükbaba: O zaman onu yine kafandan koparmam lazım. Değil mi?

Kubo: Göz kırpmalıysan şimdi yap. Neden gözümü istediğini biliyorum. Çünkü o olmadan başka birine bakıp ruhlarını ve sevgilerini göremem.

Büyükbaba: Sevdiğin her şey gitti. Bildiğin her şey senden alındı.

Kubo: Hayır! Onlar hatıralarımda. Bu bilinen en güçlü büyüdür. Bu, bizi senden çok daha güçlü kılıyor. Bunlar, bizim kaybettiğimiz sevdiklerimizin anıları. Ve biz hikayelerini kalplerimizde taşırsak, onları bizden asla alamazsın. Bu hikaye burda biter.

Çok düşündüm. Acaba bende mi bir sıkıntı var? Agresif miyim? Kompleksli miyim Recep İvedik misali? Yukarıdaki repliklerde her şey görme duyusunun egemenliğine dayanmıyor mu alt not olarak? Engin Yılmaz ifadesiyle “görmenin hegemonyası.” Altan alta subliminal mesaj mı var buna dair? Körsen görmüyorsun demektir ve farkında olmazsın. Mesela ne diyor Kubo? "Tek gözümle bile görüyorum." İki gözün de yoksa göremez, anlayamazsın, bilemezsin...”

Okuduğum eleştirmen yazıları ve üye Yorumlarından anladığım, alanında iyi bir film “Kubo ve Sihirli Telleri.” Ancak kendi adıma betimlemesi olmasaydı hiçbir anlam ifade etmeyecek bir yapımdı benim için. İşte Kubo, gerekli düzenlemeler yapılmazsa herkes için, iki gözün görse de kulakların en ufak bir fısıltıyı duysa da sözün özü yetilerin tam olsa da sana uygun olmayan bir şeyi anlayamazsın. Görmek değildir asıl mevzu yani.

Aşağıda vereceğim bağlantılarda “Kubo ve Sihirli Telleri” hakkında okumaktan keyif alıp pek çok şey öğrendiğim eleştiri yazılarını paylaşacağım:

[Beyazperde Burçin Aygün yazısı için tıklayınız.](#)

.